

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı Taslağı'na Dair Anne Çocuk Eğitim Vakfı'nın Görüşleri

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 26 Nisan 2024 tarihinde görüş ve öneri toplamak üzere askıya çıkarılan Okul Öncesi Eğitim Programı'na ilişkin Anne Çocuk Eğitim Vakfı'nın, ilk değerlendirmelerin ardından kritik konulardaki görüşleri aşağıda sunulmuştur.

1

Gerek 2013-2014 eğitim öğretim yılında uygulamaya konmuş programda, gerekse de 2024 yılının Şubat ayında güncellenerek yayımlanmış programda okul öncesi eğitimin amaçları arasında sayılan "Şartları elverişsiz olan çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı sunmak" amacının 26 Nisan 2024 tarihinde askıya çıkarılmış yeni eğitim programında yer almadığı görülmektedir. Oysa temel eğitimin ilk adımı olan okul öncesi eğitimin, sosyoekonomik dezavantajlara sahip çocukların öğrenme ve gelişim fırsatlarını akranlarıyla eşitlemek için en önemli araçlardan biri olduğu bilinmektedir. Bu sebeple, bu amacın askıdaki programdan çıkarılmış olması hem okul öncesi eğitimin fırsat eşitliği yaratma gücünün, hem de Milli Eğitim Temel Kanunu'nda vurgulanan fırsat ve imkân eşitliği ilkesinin göz ardı edildiği endişesi yaratmaktadır.

2

Önceki programlarda sunulan ve çocukların yaş gruplarına göre gelişim özellikleri ile bunlara dayalı kazanım ve göstergelerin, askıya çıkarılan yeni okul öncesi eğitim programından çıkarılmış olduğu görülmektedir. Fakat ilgili alanyazın incelendiğinde, evrensel bir ortak anlayışla, okul öncesi eğitim programlarının gelişimsel temellerle hazırlandığı bilinmektedir. Dolayısıyla erken çocukluğa yönelik eğitim programlarının içeriklerinin yaş gruplarına ve gelişim dönemlerine özgü hale getirilmesi elzemdir.

3

Ayrıca bu yeni programda “beceri ediniminin esas olduğu” vurgulanmıştır. Ek olarak, okul öncesi eğitim programının temel ilkelerinin ilk sırasında “çocukların temel beceriler çerçevesinde gelişmelerinin desteklenmesinden” bahsedilmiştir. Oysa beceri kazanımının sağlanabilmesi için gözetilmesi gereken ilk unsur gelişim alanlarının desteklenmesi ve yaş grubuna uygun deneyimler sunulmasıdır. Dolayısıyla bu eğitim programı matematik alanı, fen alanı, müzik alanı gibi beceri ve içerik alanlarına değil, erken çocuklukta temel gelişim alanlarına dayandırılmalıdır.

4

Gerek bu alandaki bilimsel alanyazın, gerekse ülkemizde okul öncesi eğitim programları geliştirme geleneğine göre bu programların “kazanımlar” ve “göstergeler” çerçevesinde ilerlemesi gerekmektedir. Oysa bu yeni programda kazanım ve göstergeler yerine etkinlik temelli “beceriler” sunulmuş ve bu etkinlikler de “beceri alanı” başlığı altında toplanmıştır. Fakat beceri edinimi de aslında kazanım ve öğrenme süreçlerinin bir düzeyi olduğu için, beceri temelli bir program bilgi, farkındalık, analiz gibi kazanımın altındaki diğer öğrenme düzeylerini dışlamış olacaktır.

5

Gerek okul öncesi eğitim programında, gerekse de askıya çıkarılan diğer ders programlarında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ndeki Erdem-Değer-Eylem Modeli’nin temel alındığı açıklanmıştır. Fakat önceki programların çocuk gelişimi ve erken yıllarda öğrenmenin bilimsel ilkelerine ve onlarca yıldır birikimli olarak ilerleyen ilgili alanyazına dayandırıldığı çok açıkken, askıya çıkarılmış yeni eğitim programındaki bu modelin hangi bilimsel bilgilere, ilgili alandaki hangi kuram ve yaklaşımlara, hangi eğitim felsefesine dayandırıldığı ve kimler tarafından hazırlandığı açıklanmamıştır. Bu da bilimsel temelleri belirsiz, pilot uygulaması yapılmamış bir modelin dayandırıldığı bir eğitim programının çocuk gelişimi ve eğitimi için katkılarında gölge düşürmektedir.

6

Bu modelde nihai hedefi olarak sunulan “huzurlu aile ve toplum” ile “yaşanabilir çevrede huzurlu insan” yetiştirme hedefleri ve “erdemli insan” yetiştirme felsefesi gibi kavramlar, erken çocukluk dönemi ve okul öncesi müfredatı için oldukça soyut düzeydedir. Bu bağlamda, erken çocukluk dönemindeki çocukların bu gibi soyut değerleri gelişimsel olarak kavramaya hazır olmadıkları da göz önüne alındığında, bu yaklaşımın çocuk gelişiminin temel ilkeleriyle çelişeceği düşünülmektedir.

7

Önceki programlarda okul öncesi eğitiminin amaçları arasında “Toplumsal hayata uyum sağlamalarını desteklemek” şeklinde yer alan amacın “İçinde yaşadığı toplumun değerlerine uygun davranışlar sergilemelerini sağlamak” şeklinde yeniden düzenlendiği görülmektedir. Ek olarak, “değer telkini” de bir eğitim yöntemi olarak sunulmuş ve programdaki becerilerin kullanılması için “gerekli eğilimlerin kazandırılması gerektiği” vurgulanmıştır. Tüm bu yaklaşımlar çocuğun pasif bir alıcı konumuna itildiğini ve öğretmen tarafından şekillendirilmesinin hedeflendiğini işaret etmektedir. Önceki programın çocuk merkezli anlayışından ve öğretmenin rehber konumunda durarak çocuğun aktif bir şekilde, bilgiyi destek alarak ve deneyerek keşfettiği “sosyal yapılandırmacı” yaklaşımdan uzaklaşıldığı görülmektedir. Oysa çocuğun pasif bir rolde konumlandırıldığı böyle bir eğitim programının, erken çocukluk yıllarında hem öğrenme, hem de gelişim süreçlerine aykırı olduğu bilinmektedir. Bir okul öncesi eğitim programının müfredatının etkililiği, çocuğun bu programda ne ölçüde merkeze alındığı, süreçlere ne kadar aktif biçimde katılımının sağlandığı ve öğrenme sürecini keşfetmeye ne kadar yönlendirildiğiyle doğrudan bağlantılıdır.

8

Çok sayıda dersin eğitim programında geliştirilmiş yeni bir model çerçevesinde değişikliğe gidilirken, bu bağlamda eğitim fakültelerindeki öğretmen eğitiminin bu yeni eğitim programlarına nasıl uyumlanacağına dair bir açıklama yapılmamış olması da bu eğitim programlarının uygulanabilmesi için çok yönlü bir yaklaşıma sahip olunmadığını düşündürmektedir. Oysa bu eğitim programlarının etkili biçimde uygulanabilmesi için gerek eğitim fakültelerinde yetişen aday öğretmenlerin, gerekse de hâlihazırda çalışan öğretmenlerin bu yeni programlar için donanımlı hale getirilmesi çok önemli bir husustur.

9

On yıllık bir hazırlığın ürünü olduğu söylenen bu eğitim programlarının gerek kimler tarafından hazırlandığı, gerekse de bu uzun hazırlık sürecinde ne gibi çalışmalar yapıldığı, hangi uzmanlıklara, bilimsel kaynaklara ve görüşlere başvurulduğu açıklanmamıştır. Bununla birlikte, askıya çıkarılmış 26 farklı dersin eğitim programı ile bu eğitim programları için hazırlanmış ortak metnin incelenmesi için verilen çok kısıtlı zamanın da katılımcılık, bilimsel değerlendirme, ilgili uzmanların görüş ve önerilerinin toplanması gibi önemli süreçler için yeterli olmadığı açıktır. Oysa tüm kamuoyunu ilgilendiren eğitim programları gibi önemli bir konuda, ilgili tüm uzman ve tarafların daha geniş katılımıyla daha özenli bir süreç yürütülmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

10

Son olarak, hâlihazırda yaklaşık iki ay önce uzun süreçler ve emekler sonucunda hazırlanmış okul öncesi eğitim programının, gerek ilgili taraflara, gerekse de kamuoyuna hiçbir açıklama yapılmadan, herhangi bir gerekçe gösterilmeden yok sayılması ve yerine askıya çıkarılmış yeni bir okul öncesi eğitim programının sunulmuş olması Bakanlığın program geliştirme süreçlerindeki yaklaşımı hakkında önemli soru işaretleri oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, ülkemizin tüm çocuklarını etkileyen eğitim programlarının demokratik, laik ve bilimsel eğitim ilkelerinden taviz vermeden, toplumun tüm bileşenlerinin iyi oluşunu göz önünde tutarak, evrensel bilgi ve bilimsel ilkelerden uzaklaşmadan, insan hak ve özgürlüklerine dayanarak hazırlanması çok önemlidir. Tüm kamuoyunu ilgilendiren, özellikle de çocuk gelişimi ve eğitimiyle böylesine yakından ilişkili değişiklik ve düzenlemelerin, ilgili tüm paydaşların şeffaf bir şekilde katılımıyla, bilimsel bilgiler ışığında yapılması gerektiğini bir kez daha vurgulamak isteriz. Askıya çıkarılmış programlara görüş ve öneri sunulması için belirlenen kısıtlı sürenin de yeniden gözden geçirilmesini, eğitim programlarının değerlendirilme sürecinin katılımcılık ilkesiyle daha etkili bir şekilde ilerletilmesinin önemini vurgulamak isteriz.

acev@acev.org

Adres:

AÇEV Merkez, Merkez Mah.Cendere Cad.
No:22 Ofishane Kat:7 No: 13
34406 Kağıthane / İSTANBUL

Telefon:

+90 (212) 213 42 20

www.acev.org